

BROEDVOGELS

Het jaar 1967 kenmerkte zich door een bijzonder mooie en warme zomer, waardoor er veel voedsel aanwezig was wat duidelijk bleek uit het grote aantal uitgevlogen jongen en het geringe aantal mislukte broedsels.

Wel werden er helaas zeer veel dode Bergeend-jongen gevonden, waaronder zelfs enige vliegvlugge exemplaren. Ook van de Kuifeend vonden wij vrij veel dode jongen, maar dit was toch maar een zeer klein percentage van het totaal aantal jongen dat geboren werd.

De doodsoorzaak van de Bergeenden is moeilijk te achterhalen, wat ons wel opviel was het voorkomen van zeer veel parasieten tussen de veren, vooral bij de bijna vliegvlugge jongen. Er waren exemplaren bij met ontelbare parasieten van verschillende soorten, deze vogels maakten ook een zwakke indruk. Nu weten wij niet of deze vogels de parasieten gekregen hebben doordat zij door de een of andere oorzaak verzwakt of ziek waren, of dat zij als gezonde vogels de parasieten kregen en daardoor verzwakten en later ook de dood vonden.

Bij de Kuifeend ligt de zaak iets anders, een groot deel van de jongen vond de dood in de grote flapvelden (die door het uitzonderlijk warme weer ontstaan waren), waar zij door verstikking omkwamen. Dit gaat als volgt, de Kuifeend zoekt zijn voedsel duikend. Komt hij nu onder zo'n flapveld boven, dan raakt hij verward in de taaie draderige massa en als hij dan niet tijdig loskomt, sterft hij de verdrinkingsdood.

Dan hebben wij ook nog een flink aantal van de door ons gevangen Kuifeend pulli nagekeken op parasieten, waarbij bleek dat een zeer groot percentage 1 tot 5 darmparasieten bij zich bleek te hebben, dit was zelfs al het geval bij zeer jonge eenden van 2 à 3 weken oud. We hadden echter niet de indruk dat de eenden daar onder leden.

Nieuwe Broedvogels

Voor het eerst heeft de Fuut in de A.W.-duinen gebroed en wel in twee paren. Het eerste nest werd langs het Rechte Schusterkanaal gevonden op 21 mei, dit nest bevatte later 5 eieren die alle zijn uitgekomen. Op 18 juni zwom het vrouwtje met een aantal jongen op de rug, welke gevoerd werden door het mannetje; op 26 juni werden minstens 3 pulli gezien.

Het tweede nest lag langs het Kromme Schusterkanaal en werd op 3 juli met 4 eieren gevonden; op 25 juli werd het vrouwtje nog broedend gezien. Op 30 juli zwom het vrouwtje met een aantal jongen op haar rug. Op 13 augustus werden minstens 2 pulli gezien.

De Kleine Karekiet werd voor het eerst als broedvogel gesignaleerd, in het riet van G14 (1e infil.geb.); 1 paartje, waarvan de bedelende jongen werden gezien.

Voor een verrassing zorgde de Goudvink, deze werd op 22 mei met 4 eieren en 1 pasgeboren jong gevonden (al eerder door H. Niesen). Helaas ging dit broedsel verloren; op 23 mei bleef het vrouwtje op het nest zitten, er werden toen meerdere jongen onder haar gehoord. Op 25 mei lag er alleen nog maar 1 schulpei in het nest, de jongen waren verdwenen (Gaaienwerk ?).

De Ringmus is altijd het hele jaar door in groot aantal aanwezig in het duin, doch er werd nog nooit een nest gevonden. Er is dan ook weinig broedgelegenheid aanwezig. Maar dit jaar was het dan zo ver: op 1 juni werd een nest met 4 pulli gevonden in een gat in de muur van het oude vinkershuisje bij de Oranjekom.

Aantekeningen over enige Broedvogels

De Kuifmees schijnt toe te nemen, er werden dit jaar verschillende paartjes met jongen gezien, verspreid in de dennebossen langs de Blauweweg en in het Rozenwaterveld.

De Rietzanger heeft evenals in 1966 met 1 á 2 paar gebroed in het 1e infiltratiegebied.

De Grutto was met + 25 paar aanwezig, opvallend was dat er dit jaar veel 3-legsels bij waren, wat in de meeste gevallen ook de vroegste broedsels waren.

Eén Grutto zorgde voor een primeur, doordat zij zat te broeden op 8 eieren, dit nest werd op 18 april met 8 eieren gevonden door een tip van een jacht-opzichter. Hiervoor werden steeds 2 ♀♀ en 1 ♂ boven dat terrein gezien, zodat we wel aan mogen nemen dat deze 8 eieren van 2 ♀♀ afkomstig zijn. We waren benieuwd hoe deze eieren uit zouden komen, maar helaas ging het mis. Na een vrij strenge nachtvorst werd het nest verlaten aangetroffen, terwijl de buitenste eieren kapot waren (stuk gevroren?). Gelukkig is er spoedig hierna één ♂ bij gekomen, waarna er al gauw twee normale legsels van 4 eieren gevonden werden. Op 29 april werden de eerste Grutto pulli van het duin geboren.

De Tureluur lijkt iets in aantal toe te nemen, er werden dan ook vrij veel nesten gevonden, vooral langs het oude gedeelte van het Rechte Schusterkanaal. Er ging echter bijna iets mis, door een abnormaal hoge waterstand (die nog steeds stijgende was) dreigde er een aantal nesten onder water te lopen. Gelukkig was ik in de gelegenheid de boel in de gaten te houden; bij de eerste controle bleek dat al één nest van een Kievit verdronken was en één nest van een Tureluur lag gelijk met het water. Ik heb toen het nest met een flinke plag uitgestoken en in etappes verplaatst tot het 2 m meer naar de kant en een $\frac{1}{2}$ m hoger lag.

De hele operatie is gelukt, de Tureluur bleef terugkomen. Het was alleen een vreemd gezicht, want op een gegeven ogenblik zat zij te broeden op een eilandje van amper 50 x 30 cm. De jongen zijn echter voorspoedig uitgekomen, waarna ook het water vrij snel weer zakte.

De Kemphaan (hen) heeft weer met 1 paar gebroed in het 3e infiltratiegebied. Het nest werd 26 mei met 4 aangepikte eieren gevonden. Op 28 mei werden de 4 pulli geringd. De Kemphaan is een bijzonder leuke aanwinst voor de A.W.-duinen. Hopelijk heeft hij zich nu voor vast gevestigd.

De Kluut werd regelmatig waargenomen, hoogste aantal 5 ex., maar op een broedgeval durfden we nauwelijks meer te hopen, daar de meeste kale gebieden van verleden jaar al aardig begroeid raakten. Doch op 11 juni werd een nest met 4 eieren gevonden op een zandplekje langs één van de geulen in het 2e infil.geb. De eieren zijn alle 4 uitgekomen.

De Zilvermeeuw werd wel op enige plaatsen alarmerend waargenomen, maar er werd evenals verleden jaar niets van broeden bemerkt. Jammer want de Zilvermeeuw hoort echt in onze duinen thuis.

De Kokmeeuw breidt zich explosief uit. In 1960 broedde zij voor het eerst met 2 paartjes, nu 7 jaar later durf ik geen juist aantal te noemen. Dit zal ergens tussen de 1000 - 2000 paar liggen.

De Visdief werd het hele broedseizoen met minstens 1 paar waargenomen, zij gedroegen zich alsof zij broedplannen hadden, vlogen luid roepend met visjes in de snavel achter elkaar aan en een enkele maal alarmeerden zij zelfs. Maar ondanks naarstig speuren konden wij niet vaststellen of zij gebroed hadden.

De Witte Kwikstaart gaat het voor de wind. Zij hebben een ideale broedgelegenheid gevonden in de puinranden langs de verbrede kanalen.

Met het afbreken van de oude inlaatkamer aan de Oranjekom ging onze enige broedplaats van de Huiszwaluw verloren. We hopen dat zij zich nog eens aan een ander gebouw vestigen.

Met de Nachtzwaluw schijnt het dezelfde kant op te gaan als met de Griel. De laatste jaren konden wij nog zo'n 5 paar vaststellen. Doch dit jaar vreesden we dat er geen enkel paar meer zou broeden. Tot ik een tip kreeg van een van mijn collega's, waardoor we toch nog 1 paar met jongen konden vaststellen op een ons onbekende plaats.

Kleine Plevier. Er waren 32 broedgevallen (34 in 1966). In 1967 echter minder tweede en volgende broedsels, zodat het totale aantal broedparen stellig niet minder was dan in 1966. 90 Kleine Plevieren werden (of waren reeds) geringd in 1967. Een ervan, geringd op 1 juni 1967 werd op 24 juli 1967 in Zuid-Frankrijk (Rhône-delta) gevangen en weer losgelaten.

Op 1,2,3,4 en 5 juli werd een Kuifeenden-telling gehouden; ook werden toen de aantallen van de andere nog aanwezige eenden genoteerd. Voor de Wintertaling, Slob en Wilde Eend zijn de aantallen veel te laag, daar toen het grootste deel al vliegvlugge jongen had en vaak het terrein al verlaten hadden.

Het terrein werd in verschillende stukken verdeeld om na te gaan of de Kuifeenden in de oudere gebieden een groter aantal jongen per ♀ had dan in de nieuwere gebieden, of omgekeerd.

Het bleek dat er wel verschillen waren, doch deze waren niet opvallend groot. Een probleem waren echter de ♀♀ die tijdens de telling geen jongen bij zich hadden. Voor de oorzaak hiervan zijn verschillende mogelijkheden te noemen, waarvan de laatste de meest voor de hand liggende is.

1. De ♀♀ zijn nog niet geslachtsrijp of hebben geen ♂ kunnen vinden.
2. Zij hebben wel eieren of jongen gehad, maar deze zijn door de een of andere oorzaak verloren gegaan.
3. Zij hebben hun eieren bij een ander ♀ in het nest gelegd (zodat zij van de zorgen af zijn). Dit is vele malen geconstateerd; wij vonden zelfs nesten met 10 tot 15 eieren, vaak met 3 verschillende kleuren (3 ♀♀).

Afkortingen: ♀M = ♀ met jongen. ♀Z = ♀ zonder jongen. ♀♂ = paartje.

1e infiltratiegebied (oudste) :

		Kuifeend				Wilde eend		Winter-taling		Tafel-eend		Berg-eend		Slob-eend	
		♀M	Pull	♀Z	♀♂	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull
G	1	3	8												
"	2	7	33			1	3	1	alarm			-	8		
"	3	4	45			1	5								
toevoer +	" 4	14	131					1	alarm	2	21				
"	5	4	36												
"	6	1	9												
"	7	2	21												
"	8	5	29			1	5								
"	9	11	56							1	2				
"	10	7	62							1	3				
"	11	18	124												
"	12	5	39		1										
"	13	10	57	3		2	?			2	4				
"	14	5	54							-	9				
"	15	10	63							1367					
"	16	4	32												
"	17	7	36		1					1	7			1	alarm
"	18	1	8											1	12
G 18	poel	1	8			1	6								
G 19		-	11			1	7								
toevoer Noord		1	5												
Eendenmeer		6	53							1	7ei			2	12
Westerkanaal		22	146	13	2	2	14	4	16	1	4			2	21
N.O.Kanaal		7	51												
Barnaartkanaal		10	64		1	2	6	4	21	1	3				
1000 m weg		2	8	1				2	10						
		167	1199	17	5	11	46	12	47	10	60	-	8	6	45

2e infiltratiegebied :

	Kuifeend				Wilde eend		Winter-taling		Tafel-eend		Berg-eend		Slob-eend	
	♀M	Pull	♀Z	♀♂	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull
G 20	16	112			1	4	1	-			2	31	2	13
" 21	24	183	1								2	-		
" 22	7	46	1								2	6	1	6
" 23	-	-	1											
" 24	8	55												
" 25	9	72			1	8								
toevoer 1000 m	3	33					1	2						
" 2e-3e infil.	3	14					1	-					1	3
½ Westerkanaal	3	24	1		1	5	1	7						
Rechte Schusterkan.	-	-			1	2								
	73	539	4	-	4	19	4	9	-	-	6	37	6	22

3e infiltratiegebied :

	Kuifeend				Wilde eend		Winter-taling		Tafel-eend		Berg-eend		Slob-eend	
	♀M	Pull	♀Z	♀♂	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull
G 26	-	-	-	-							3	29		
" 27	6	58												
" 28	9	72	8						1 paar		5	62	1	9
" 30	5	40					1	alarm						
" 31	2	13												
" 32	9	59									1	4		
" 33	13	98							1	2			2	3
½ Westerkanaal	2	20	2		1	5	1	7						
Krom. Schuster W. kan.	-	-												
Rechte Schusterkan.	-	-									3	36		
toevoer	5	38												
	51	398	10	-	1	5	2	7	1	2	12	131	3	12

Zwarte- + Witteveld (nieuwste gebied) :

	Kuifeend				Wilde eend		Winter-taling		Tafel-eend		Berg-eend		Slob-eend	
	♀M	Pull	♀Z	♀♂	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull
G 29	4	17					1	-						
" 34	3	18												
" 35	13	83												
" 36	13	98	7						1	4	1	7	1	5
G 37 en 38	17	134	7		1	8					2	15		
Van Lennepkan.+ G 39	12	110					4	13	1	9				
G 40	3	22									1	11		
toevoer Zwarteveld	2	17					2	8						
" Witteveld	9	85							1	5			1	6
Witteveldkanaal	-	-												
Nieuwkanaal	-	-	1	1	3	18	1	7					1	2
Kromme SchusterO.kan	2	16	2										1	2
	77	592	17	1	4	26	8	28	3	18	4	33	4	15

Overige kanalen :

	Kuifeend				Wilde eend		Winter-taling		Tafel-eend		Berg-eend		Slob-eend	
	♀M	Pull	♀Z	♀♂	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull
N.O.-kanaal	7	53	3		2	9	1	alarm						
Oranjekom	3	18	3											
Sprenkelkan.+ D.Kom	2	15	4	1			1	4						
Korte Sprenkelkan.	2	19			1	8								
V.d.Vlietkanaal	3	12												
Zwarteveldkanaal	-	-					1	7						
toevoer Middenveld	3	47					3	12					-	3
Verlengde Oosterkan.	4	19	2	1	4	11	1	6						
Oosterkanaal	-	-												
V.Limburg Stirumkan.	-	-												
	24	183	12	2	7	28	7	29	-	-	-	-	-	3

Totaal Eenden :

	Kuifeend				Wilde eend		Winter-taling		Tafel-eend		Berg-eend		Slob-eend	
	♀M	Pull	♀Z	♀♂	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull	♀	Pull
1e infiltr.geb.	167	1199	17	5	11	46	12	47	10	60	-	8	6	45
2e infiltr.geb.	73	539	4	-	4	19	4	9	-	-	6	37	6	22
3e infiltr.geb.	51	398	10	-	1	5	2	7	1	paar 2	12	131	3	12
Zwarte- + Witteveld	77	592	17	1	4	26	8	28	3	18	4	33	4	15
Overige kanalen	24	183	12	2	7	28	7	29	-	-	-	-	-	3
Totaal	392	2911	60	8	27	124	33	120	15	80 1 paar	22	209	19	97

Kuifeend :

1e infil.geb.	gemiddelde aantal pulli over	♀♀ met pulli	7,2
"	"	totaal ♀♀	6,5
2e infil.geb.	"	♀♀ met pulli	7,4
"	"	totaal ♀♀	7,0
3e infil.geb.	"	♀♀ met pulli	7,8
"	"	totaal ♀♀	6,5
Zwarte- + Witteveld	"	♀♀ met pulli	7,7
"	"	totaal ♀♀	6,3
Overige kanalen	"	♀♀ met pulli	7,7
"	"	totaal ♀♀	5,0
Totaal Kuifeenden	"	♀♀ met pulli	7,4
"	"	totaal ♀♀	6,4

Onze verwachting dat we de gevolgen van de grote Kuifeend-pulli-sterfte in 1966 dit jaar wel zouden kunnen merken door een kleiner aantal broedvogels is gelukkig niet uitgekomen. Het tegengestelde was waar.

Daar er tijdens de telling nog nesten met eieren werden gevonden en ook nog een aantal paartjes werden gezien (waarvan de ♀♀ waarschijnlijk nog aan de leg waren), kunnen we nu stellen dat er minstens 392 paar, maar waarschijnlijk wel 460 paar Kuifeenden gebroed hebben (+ 150 paar in 1966). Hieruit blijkt dat de A.W.-duinen het belangrijkste broedgebied voor de Kuifeend is van geheel Nederland.

De Tafeleend heeft met minstens 15 paar gebroed.

De Bergeend heeft met 22 à 25 paar gebroed.

De Wintertaling heeft met minimaal 33 paar gebroed.

Roofvogels :

Dit jaar werden evenals in de voorgaande jaren zoveel mogelijk gegevens verzameld over roofvogels. Er werden 5 verschillende soorten vastgesteld.

De Torenvalk gaat het niet erg voor de wind. Er werd slechts één nest gevonden terwijl er op nog twee andere plaatsen regelmatig Torenvalken werden gezien, wat mogelijk ook broedvogels zijn geweest. Zodat we hoogstens op 3 paar mogen rekenen voor het gehele duin, wat bedroevend weinig is, vooral als we weten dat in 1961 nog minstens 28 paar broedden.

De Boomvalk heeft weer met 1 paar gebroed. Het was weer een fijn gezicht om deze snelle jager luid roepend langs de rode avondlucht te zien scheren, op jacht naar de grote mei- en juni-kevers.

De Steenuil heeft dit jaar met minstens 4 paar gebroed, terwijl er op nog twee plaatsen een Steenuil werd gezien, maar het broeden van deze twee kon niet vastgesteld worden.

Bij het opsporen van de Steenuil werd dit jaar een nieuwe methode gebruikt, namelijk een bandrecorder met de roep van de Steenuil op de band. Is er een Steenuil aanwezig binnen een territorium waar we hem kunnen verwachten dan antwoordt hij vrij snel op de roep.

Van de 4 paar die gebroed hebben vonden we 2 nesten met eieren; uit één van deze nesten werd 1 ei geroofd, (waarschijnlijk mensenwerk) de overige eieren kwamen alle uit.

In het andere nest werden na enige weken de restanten van enige dode jongen gevonden. De oorzaak hiervan is onbekend.

De twee andere nesten werden met jongen gevonden; het ene nest heeft waarschijnlijk maar 1 jong bevat, dat al bijna vliegvlug was toen het werd gevonden. Het andere nest bevatte op 6 juni 3 jongen van enige weken oud; zij zijn goed uitgevlogen.

Er zijn dus maar 7 á 8 Steenuiltjes grootgebracht, wat bedroevend weinig is voor een terrein van ± 3800 ha.

De Bosuil was met 7 à 8 paar aanwezig. Of deze ook alle tot broeden komen zal altijd wel een open vraag blijven. In ieder geval neemt de Bosuil de laatste jaren toe, wat een verheugend verschijnsel is.

Eén nest werd gevonden op een zeer druk punt vlakbij een ingang. Dit nest bevatte op 24 maart 3 eieren, welke alle goed zijn uitgekomen.

Ransuil

Van deze uilensoort werden 19 broedgevallen vastgesteld en verder nog 6 territoria waarin wij geen nesten of jongen waarnamen. Deze uilensoort die oude eksternesten als broedplaats gebruikt is dus een vrij talrijke broedvogel in de A.W.-duinen.

Hierdoor kan voor deze soort iets uitvoeriger worden ingegaan op wat broedgegevens.

In 14 nesten (waarin dit kon worden vastgesteld) werden 57 eieren gelegd. Dit komt neer op 4,07 ei per nest. Slechts in 10 nesten werden jongen grootgebracht en wel 3,1 jong per nest.

Helaas werden er dit jaar meer steriele eieren aangetroffen dan in voorgaande jaren, vooral in het zuidelijk deel van de A.W.-duinen. Dit zouden de gevreesde gevolgen van insecticiden kunnen zijn, daar deze zuidelijke uilen vrij dicht bij bollenvelden broeden, waar zeker met insecticiden gespoten wordt.

Evenals in 1965 en 1966 werd ook in 1967 een braakballen-onderzoek verricht bij de Ransuil. Er werden 1364 prooidieren gedetermineerd. De lijst omvat alleen gegevens uit de maanden maart t/m juni.

Veldmuis	40 %	Rosse Woelmuis	11 %
Bosmuis	25 %	Zangvogels	17 %

Verder kwamen voor (alle onder de 3 %) : Dwergmuis, Bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Mol, Bruine Rat, Woelrat, Huismuis en Konijn (jong).

In 1968 of 1969 zal een uitvoerig verslag verschijnen over het voedsel van de Ransuil in de verschillende delen van de A.W.-duinen. Ook zal een poging gedaan worden een korrelatie aan te tonen met de vegetatie, het voedsel en de voortplanting van deze uilensoort.

Wij danken de directie der Gemeentewaterleidingen Amsterdam voor de aan ons verleende faciliteiten.

Wij hopen dit werk nog vele jaren in prettige samenwerking met de directie en personeel van de Gemeentewaterleidingen te kunnen voortzetten.

Correspondentie-adres:
Duvendoordestraat 5 - HAARLEM

samengesteld door: H.Vader